

*Hermann Löns, Der Werwolf
(dřevoryt Hans Pape)*

Autor: Greg Johnson

Civilizující génius evropského člověka byl tak mocný, že se mu na čas podařilo zkrotit dokonce i válku samotnou. Ne každou válku lze ale vybojovat civilizovaně – jen ty mezi civilizovanými evropskými státy. Pravidla svazující válku se nevztahovala na války proti nestátním subjektům, jako v případě koloniálních válek proti divochům, občanské války a revoluce, v nichž se ocitá v sázce samotný stát, či nepravidelná válka proti partyzánům a guerillám, kterým se zabývá Schmittovo dílko *Teorie partyzána* (1962). 1]

Teorie partyzána a Pojem politična

Podtitul *Teorie partyzána* zní „Poznámka na okraj k pojmu politična,“ což jej přímo spojuje se Schmittovou klasickou statí *Pojem politična* (1932), kde politično definuje a zároveň brání před různými formami antipolitického utopismu.

Politično podle Schmitta vychází z reality lidské odlišnosti: existuje nespočet různých národů a podskupin se svébytnými identitami a způsobem života, které se mohou vzájemně střetávat. Tyto odlišnosti přerůstají v nepřátelství, což je velice závažná věc, jelikož může vést až k válce. Politika má kořeny v nepřátelství a jedním z jejích hlavních účelů je řízení a usměrňování nepřátelství. Proto Schmitt pojem politična nevztahuje na rutinní „domácí“ politiku, ale na potenciálně krvavé záležitosti vyššího řádu: zahraniční politiku, války, občanské války a revoluce. Politickými v schmittovském slova smyslu se domácí vztahy mohou stát v případě dostatečné polarizace – jakmile ale přerostou v občanskou válku nebo revoluci, přestávají být domácími.

Carl Schmitt politično brání před antipolitickými formami utopismu: liberalismu, anarchismu, pacifismu i globálního kapitalismu. V každodenní mluvě jde pochopitelně o „politické“ ideologie, podle Schmittově vymezení politična se však stávají antipolitickými, jelikož usilují o vymýcení nepřátelství, jehož základním předpokladem je odlišnost. Tento utopismus je však předurčený k neúspěchu – i utopisté totiž mají nepřátele, konkrétně politické realisty jako byl

Schmitt a všechny další, kteří chtějí zachovat své kolektivní identity před náporom parního válce globální homogenizační mašinerie.

Schmitt navíc ukazuje, že pokusy o vymýcení nepřátelství jej ve skutečnosti dále vyostřují: nepřátelství mezi jednotlivými národy lze regulovat válečným právem a ukončit mírovou smlouvou. Utopisté však svůj boj vydávají za boj ve jménu celého lidstva a jejich nepřátelé se tím pádem stávají nepřáteli celého lidstva – a s nepřáteli lidstva se přece mírové smlouvy nepodepisují! Tím pádem může válka skončit jedině porážkou nepřítele a jeho naprostou likvidací coby svébytného národa, ať už asimilací nebo přímo vyhlazením.

Teorie partyzána je komentářem k *Pojmu politična* v tom smyslu, že civilizovaná válka – jeden z výdobytků evropské politiky – je vymezena protikladem k válčení necivilizovanému, včetně boje partyzánského, kterým se Schmitt dopodrobna zabývá. Velice názorně totiž ukazuje nejen podstatu civilizované války, ale také její zhroucení do necivilizované války 20. století.

Více k *Pojmu politična* se dočtete [zde](#).

Omezená a neomezená válka

Pravidla evropského omezeného či „*ohraničeného*“ válčení se postupně a bolestně vyvíjela po celá staletí a časem přišla s použitelným rozlišením mezi válkou a mírem, komatanty a nekomatanty i nepřáteli a zločinci. Schmitt si ovšem za výchozí bod volí **Vídeňský kongres** (1814-15), postnapoleonskou restauraci, která kodifikovala to, co označuje jako „klasické“ zákony omezené války, které fakticky zůstaly v platnosti až do konce 1. světové války.

Regulovanou válku mezi sebou vedou státy, které se navzájem uznávají za suverénní nositele *jus belli*, tedy práva vést válku. Druhou stranou mince *jus belli* je pak právo uzavírat mír. Nositelé *jus belli* nejsou zločinci, jinak by s nimi nebylo možné uzavřít mír. Zločince je třeba jednoduše porazit a zničit jeho schopnost jednat jako samostatný subjekt – a dost možná i jeho samotného.

Pravidla regulované války se nevztahovala na to, co Schmitt nazývá „koloniální válkou,“ vedenou proti národům považovaným za barbary či v některých případech jiným evropským kolonistům.

Když si ale evropské mocnosti přály uzavřít s divochy, které nemohly zničit, dokázaly uznat jejich suverenitu, jako v případě novozélandských Maorů nebo různých severoamerických indiánských kmenů, s nimiž se jednalo jako s národy schopnými být stranou mírové smlouvy. I přes své podmanění byly uznávány za národy.

Podmaněné národy si samozřejmě zachovávají svou svébytnost, dokud nejsou asimilovány nebo vyhlazeny, ať už ji jejich dobyvatelé *uznají* nebo ne. Podstatou koloniální války je nové utvrzení suverenity porobeného národa a jeho boj za znovunabytí nezávislosti.

Schmittův koncept koloniální války zřejmě zahrnuje všechny dobovačné války, asimilaci nebo

vyhlazení, v kterýchžto případech nepřítel zaniká coby svébytný národ a nositel *jus belli*. S nepřitelem, který už neexistuje, nelze vyjednat ani uzavřít mírovou smlouvu – a právě tento jediný možný konec zbývá u „neomezené“ války.

V občanské válce pak vícero stran soupeří o nadvládu nad jediným státem. Každá z nich vyžaduje, aby byla uznána coby státní činitel, podobnou výsadu však nepřiznává svým konkurentům, s nimiž se má nakládat jako s rebely a zločinci. Občanská válka končí uchopením kontroly nad státem jednou stranou a zničením nebo rozpuštěním zbylých. Pokud se strany občanské války navzájem uznají za legitimní státní subjekty, dochází k faktickému rozdělení státu, a tím pádem už nejde o občanskou válku, ale boj za odtržení či samostatnost.

Revoluce se občanské válce v nemalé míře podobají. Po vypuknutí občanské války strana „u vesla“ označí své protivníky usilující o její svržení za revolucionáře. Po zahájení revoluce o výsledku zpravidla rozhoduje občanská válka, s výjimkou případů, kdy se stávající stát ukáže natolik slabým, že nedokáže vzdorovat a zhroutí se, nebo jsou naopak revolucionáři snadno rozdrzeni policií.

Americká revoluce vlastně nebyla tak úplně revolucí či občanskou válkou, jako spíš koloniální válkou za nezávislost. Američtí revolucionáři neměli v úmyslu svrhnout Jiřího III., chtěli se odtrhnout od jeho říše. Vlastně ani nemohli neuznat legitimitu britského trůnu, protože potřebovali na oplátku získat uznání legitimacy svých kolonií od Britů, aby obě strany mohly dospět k mírové smlouvě.

Regulérní a neregulérní vojsko

Základem knihy *Teorie partyzána* jsou dvě Schmittovy přednášky, pořádané v březnu 1962 ve Francově Španělsku. S ohledem na své publikum začíná Schmitt svou rozpravu o partyzánské válce rozborem španělské guerillové války proti Napoleonovi z let 1808-1813.

Pojem „partyzán“ se však poprvé objevil už roku 1595 ve francouzských nařízeních o nepřátelském vpádu, kde jsou užita slova „*partisan*“ a „*parti de guerre*“ (p. 17, n23). G. L. Ulmen ve svém Úvodu pro překladatele (v českém vydání se neobjevuje – pozn. překl.) cituje slovníkovou definici termínu *Parthey*, *Parti* Johana Heinricha Zedlera z roku 1740:

... skupinka jízdních či opěšalých vojáků, vyslaná velitelem, aby lstí a rychlostí uškodila nepříteli nebo zjistila jeho stav... Musejí mít platné pasy, povolení zmocnit se občanů jiného státu (*letters of marque*) nebo *salviguards*, jinak jsou považováni za lupiče. Vůdce takovéto skupinky se nazývá *Partheygänger* [jednotlivec, který následuje stranu] nebo partyzán. (str. X)

Nacházíme tu dvě zásadní charakteristiky Schmittova partyzána:

(1) partyzán je „neregulérním“ vojákem, což znamená, že na rozdíl od příslušníků pravidelného vojska zůstává jeho status nejednoznačný, a tak se vystavuje riziku, že s ním budou zacházet jako s obyčejným zločincem. Musí si proto udržovat alespoň nějaké spojení s pravidelným vojskem, aby se vyhnul popravě bez soudu;

(2) je partyzánovi vlastní pohyblivost a rychlost.

Partyzánská válka sehrála významnou úlohu v sedmileté válce (1756-1763), především pak na amerických bojištích, kde se pro konflikt vžilo označení francouzská či indiánská válka. Partyzánskou taktiku zdokonalenou v této válce později velmi zdatně využívali kolonisté během americké války za nezávislost.

Johann Ewald (1744–1813), který bojoval v Evropě v průběhu **sedmileté války** a v Americe ve **válce za nezávislost** jako **velitel roty hessenských jednotek**, roku 1785 vydal pojednání o partyzánské válce nazvané *Über den kleinen Krieg* (O malé válce), do angličtiny přeložené jako *Treatise on Partisan Warfare*. 2]

Čtyři kritéria partyzána

Schmitt mluví o čtyřech základních vlastnostech definujících partyzána:

- (1) neregulérnosti,
- (2) „vystupňované politické angažovanosti,“
- (3) taktické pohyblivosti a rychlosti a
- (4) „telurickém“ charakteru.

Neregulérnost: Pro pravidelné vojsko jsou příznačné čtyři hlavní charakteristiky: (1) odpovědné nadřízené osoby, (2) označení, náležitě viditelné (vlajky, uniformy) a pevně dané (nelze nosit nepřátelskou uniformu ani pochodovat pod nepřátelskou vlajkou), (3) otevřené nošení zbraně a (4) dodržování pravidel a obyčejů válečného práva, mj. braní zajatců a ošetřování raněných. Neregulérní či partyzánský způsob boje některá či všechna tato pravidla porušuje, především druhé a třetí.

Politická angažovanost: V původním významu slovo „partisan“ označuje prostě někoho, kdo se války účastní neregulérním způsobem. Vojáci samozřejmě válčí, je to ovšem jejich práce, a tak pochopitelně o partyzány nejde. Když ale něco podobného učiní člověk, kdo to v popisu činnosti nemá, jako třeba ozbrojený rolník, stává se partyzánem. Jakmile se neregulérním způsobem zapojí do války pravidelné vojsko, je označeno za partyzány.

Schmitt však pracoval s definicí *politického* partyzána, tedy bojovníka za zvolenou politickou ideologii. V poválečném světě jak víme sehráli ideologičtí partyzáni jako marxistické guerilly

nebo muslimští džihádisté nezanedbatelnou úlohu. Nevidím však důvod, proč by partyzány muselo *nutně* pohánět politické či ideologické přesvědčení, protože mohou klidně pozvednout zbraně třeba „jen“ proto, aby vyhnali ze své země okupanty.

Politická angažovanost je podle Schmitta jedním ze znaků, který partyzána odlišuje od příslušníka zločineckého gangu. Totéž lze ovšem říci i o partyzánovi, který bojuje za svůj domov a milované.

Taktická pohyblivost a rychlost: Partyzáni zpravidla formují „lehké“ jednotky: lehce vyzbrojené, lehce obrněné a snadno zásobovatelné. Partyzán se přesouvá i bojuje nalehko – důležitější je pro něj mobilita, která mu je hlavní taktickou výhodou v bojích s těžce vyzbrojenými pravidelnými jednotkami. Typická je pro ně i strategická pružnost, kdy hladce a obratně přecházejí z útoku do ústupu. Aby srovnali podmínky při střetu s těžce vyzbrojeným vojskem, využívají partyzáni lstivosti a úskoků, když se převlékají za civilisty nebo i nepřátelské vojáky, nosí zbraně skrytě, líčí pasti a léčky atd. Schmitt soudil, že technologický pokrok, hlavně na poli přepravy a komunikace, tyto prvky jen dále umocní.

„Telurický“ charakter: Schmittův partyzán má také „tellurický,“ tj. s půdou spjatý charakter, konkrétně spočívají v jeho poutu s otčinou, kterou brání před vetřelci. Schmitt však poznamenává, že jakmile přijme za svou agresivní globální ideologii (např. komunismu, islámu nebo liberální demokracii) a začne se spoléhat na moderní technologický pokrok v přepravě a komunikaci, tento svůj telurický charakter ztrácí.

Guerilly, teroristé a žoldáci

Mezi partyzány a guerillovými bojovníky fakticky není rozdíl. Španělský výraz pro partyzánský boj – „*guerilla*“ – jednoduše znamená „malá válka.“ Ve španělštině se guerillovým bojovníkům říká „*guerrilleros*,“ ale v angličtině už od roku 1809 „*guerrillas*.“

Jaký má partyzánská válka vztah k terorismu? Schmitt se touto otázkou nezabývá, rád bych se ovšem dobral odpovědi v souladu s jeho myšlením. Nepochybně by bylo velice lákavé hodit partyzány a teroristy do jednoho pytle, jelikož teroristé, které známe z televize, zapadají do modelu partyzána. Osobně to ale považuji za omyl.

Rozlišovacím znakem terorismu je jeho vědomé nerespektování rozdílu mezi civilisty a komatanty. Teroristé útočí na civilisty, aby je zastrašili a v naději, že to jejich nepřátele demoralizuje a podlomí jejich odhodlání k dalšímu boji.

Při využití této definice nelze mezi teroristy a partyzány automaticky klást rovnítko. Terorismus mohou využívat pravidelné armády i partyzánské skupiny. A největšími teroristy skutečně nejsou partyzáni, ale státy, protože mají k dispozici mocnější prostředky dopouštět se násilí. Svého vrcholu terorismus doposud dosáhl v moderních angloamerických inovacích: masovém vraždění civilního obyvatelstva nepřítelů hladem a nemocemi vyvolanými ekonomickou bloádou a „sankcemi“ a jeho zpopelněním prostřednictvím jaderného i konvenčního bombardování.

Zažitý obraz žoldáků, podobně jako teroristů, může vést k jejich záměně s partyzány. Vzájemně se neliší způsobem vedení boje, ale svými pohnutkami. Žoldnéri bojují pro peníze, a při dobré nabídce jim příliš nezáleží, zda se zapojí do války jako regulární nebo neregulární síly. Navíc přestože mohou žoldáci operovat partyzánským stylem, postrádají telurický charakter a politickou angažovanost partyzánů. Žoldněř bojující za svou zemi nebo věc, v kterou věří, tak je spíš nahodilostí obchodní transakce.

Prusové a partyzáni

Druhou kapitolu knihy s podtitulem „Vývoj teorie“ otevírá debata o vztahu pruské armády a partyzánské války. Schmitt zde popisuje silnou oddanost pruského vojenského smýšlení klasickým pravidlům regulární války, která však obratem vedla k obzvlášť barbarskému nakládání s partyzány.

Názorně se to projevilo během **prusko-francouzské války (1870–1871)**. Po porážce Napoleona III. v **bitvě u Sedanu** padla jeho vláda a **nový republikánský režim Léona Gambetty** vyhlásil národně osvobozenou válku proti Prusku. Jedním z prostředků boje mělo být i čtené využití partyzánské válčení, které se následně Prusové snažili brutálně potlačovat popravami, braním rukojmí a represemi proti civilnímu obyvatelstvu. Vnucuje se otázka, zda podobný mechanismus nevedl i k protipartyzánským opatřením na východní frontě za druhé světové války.

Jak ale Schmitt zdůrazňuje, nebyla ironií osudu partyzánská válka polem neoraným ani pro Prusy. Dokonce i sám Otto von Bismarck, když hleděl do tváře porážky za prusko-rakouské války (1866), chtěl „uvést do pohybu podsvětí“ („*Acheronta movere*“), a „sáhnout ke každé zbraní, kterou nám nabízí rozpoutané národní hnutí, nejen v Německu, ale také v Maďarsku a v Čechách 3] (Schmittem citovaný Bismarck, str. 43). Nakonec se mu však podařilo dosáhnout vítězství prostřednictvím klasické omezené války.

Prusové se partyzánskou otázkou zabývali také v letech 1812–1813, kdy se pruský generální štáb rozhodl zmobilizovat národ proti Napoleonovi. Pruský edikt o národní domobraně (*Landsturm-Edikt*) z 21. dubna 1813, podepsaný samotným panovníkem, stanovuje každému občanovi povinnost postavit se pronikajícímu nepříteli na odpor s každou dostupnou zbraní. Výslovně jsou doporučeny sekery, vidle, kosy a brokovnice (§43). Povinností každého Prusa je nespolupracovat s nepřítelem ani při pokusech o obnovu veřejného pořádku. Jako vzor a příklad výslovně uvádí španělskou guerillu proti Napoleonovi. Cíl národního osvobození „posvěcuje všechny prostředky“ odporu. O několik měsíců později byl však *Landsturm-Edikt* pozměněn a očištěn ode všech partyzánských prvků a odpor byl svěřen pravidelnému vojsku.

Od omezené války k válce totální

Z příkladu prusko-francouzské války jasně vyplývá, že limitovaná válka je plodem monarchie, konkrétněji pak monarchie feudální. V monarchických systémech mezi sebou panovníci a jejich kabinetů vedou války o čest, teritorium a bohatství. Války jsou tak v podstatě duely a

rytířské turnaje ve velkém, díky čemuž se dají stanovit jejich hranice. Obě strany duelu navíc sdílejí společný kodex cti: uznávají se navzájem coby vážení protivníci, po skončení střetu potom často jako vážení přátelé. Feudální zřízení umožňuje nepřítele porazit bez nutnosti zničit jej coby svébytný politický subjekt. Poražený vládce jednoduše poklekl před vítězem, odpřisáhnul mu věrnost a zaplatil tribut. Klasické omezené evropské válčení tak do jisté míry nabývá ritualistických či hře podobných rysů, podobně jako aztécké „květinové války.“

Po své porážce z rukou Prusů v prusko-francouzské válce si tak měl podle pravidel války poražený Napoleon III. zachovat svou suverenitu a podepsat mírovou smlouvu. Než k tomu ale mohlo dojít, byl panovník sesazen republikánskou vládou, která vyhlásila svou celonárodní válku proti Prusku.

Když to shrneme, jde limitovaná válka ruku v ruce s monarchickým principem, neomezená pak – včetně partyzánského boje – se zásadou suverenity lidu. Jestliže tedy vybojuvávají své války králové, jejich ministři a armády, lze civilisty a kombatanly vcelku snadno rozlišit. Když ale válku vede celý národ – formou masových odvodů a partyzánského boje – rozdíl se do značné míry stírají.

Jak ovšem naznačují příklady napoleonských válek a prusko-rakouské války, i panovníci a jejich kabinetů se v případě nepříznivého vývoje v omezené války mohou nechat zlákat možností výzvy k národu a vystavení oprávnění k partyzánskému boji. Jakmile tedy válka ztrácí svůj ritualistický charakter a nabývá *existenciální závažnosti* – stává se otázkou bytí a nebytí zúčastněných – bere omezená válka za své, podsvětí se dává do pohybu a nastává boží dopuštění.

Jistě, partyzánsky se bojovalo i před vzestupem lidové suverenity, ale kdykoliv válčí národ, ujímá se současně i úlohy suveréna. Proto je partyzánská válka *implicitně revoluční* a proto se nejspíš pruská monarchie nakonec rozhodla k ní neuchýlit – jak už totiž byl lidový suverén jednou nastolen, bývají dny monarchie sečteny.

Nejzřetelněji to dle Schmittova soudu viděl Vladimír Lenin, pozorný student pruského vojenského teoretika Carla von Clausewitze (1780–1831). Ve svých poznámkách ke Clausewitzově spisku *O válce* Lenin rozlišuje mezi skutečnou válkou (*vojna*) a vojenskou hrou (*igra*). Limitovaná válka pro něj zůstává hrou, protože postrádá existenciální závažnost. Jistě, umírají v ní lidé, ale státy zůstávají; politická základní struktura zůstává nedotčena.

Lenin byl pochopitelně revolucionářem usilujícím o svržení stávajícího systému a revoluce nikdy nespadala mezi formy omezené války. Všem revolucím byla vlastní nejzazší existenciální závažnost, úspěšně je totiž lze završit jedině likvidací všech zbylých uchazečů o suverenitu. Lenin byl ke všemu revolucionářem komunistickým, a tak bojoval ve jménu lidu, prostřednictvím jeho totální mobilizace, kdy je velmi složité rozlišit mezi civilisty a kombatanly. K dovršení všeho pak je komunismus, podobně jako islám nebo liberální demokracie, univerzalistická politická ideologie, nutně popírající legitimitu všech odlišných forem vlády po celém světě. Takováto ideologie může vést jedině k nelimitované, globální válce – válce vedené, dokud není vymazána i ta poslední odlišnost.

Typy nepřátelství

Rozdělení na přitele a nepřítele je základem politična. Nepřítel očividně zůstává nejdůležitější kategorií i ve válce. Schmitt v *Teorii partyzána* rozlišuje přinejmenším čtyři druhy nepřítele: (1) legálního nepřítele vs. (2) skutečného nepřítele a (3) relativního nepřítele vs. (4) nepřítele absolutního.

Legální nepřítel: Jednou z funkcí suveréna je určovat nepřítele, tedy nepřítele legálního. Nepřátelství se však neomezuje jen na konvenční.

Skutečný nepřítel: Skuteční nepřátelé a skuteční přátelé povstávají ze skutečných střetů a souladů zájmů. Proto se legální a skutečný nepřítel mohou lišit: roku 1812 bylo Prusko Napoleonovým spojencem proti Rusku. Z pohledu mezinárodního práva bylo tedy Rusko jeho nepřítelem a Francie přítelem. Z perspektivy základních hodnot a zájmů však byla skutečným nepřítelem Francie a skutečným přítelem Rusko. V prosinci 1812 tedy pruský generál Yorck, který velel pruské divizi bojující po Napoleonově boku v ruském tažení, přeběhl na ruskou stranu. V listu adresovaném svému králi Friedrichu Vilémovi III. Yorck svého panovníka požádal, aby rozhodl, zda ho odsoudit coby rebela osobujícího si právo suveréna rozhodovat o nepříteli, nebo potvrdil jeho rozhodnutí vystoupením proti skutečnému nepříteli - Napoleonovi.

Relativní nepřítel: Je pro Schmitta protivníkem v omezené, ohraničené válce, tedy takový nepřítel, s nímž lze uzavřít mír.

Absolutní nepřítel: Absolutním pak nepřítel v koloniální, občanské nebo revoluční válce, tedy takový, s nímž mír uzavřít nelze, a který tedy musí být coby nezávislý subjekt zničen, buď pohlcením, nebo vyhlazením.

Morálka a nepřátelství

Civilizovaná válka není totéž jako válka svázaná morálkou. Vlastně bývá zhusta morálně dosti cynická. Státy mohou vést války a uzavírat mír z těch nejpřízemnějších motivů. Když jako odvetu za jednoho zavražděného vojáka zastřelíte deset nevinných rukojmí, jste civilizovaný. Jakmile ale jich ale zabijete jedenáct, stáváte se barbarami. Navzdory tomuto morálnímu cynismu byla však ohraničená válka nástrojem vyššího dobra, jelikož umožnila omezit rozsah války a ukončit jí mírem.

Zavlečení morálky do válečné sféry podle Schmitta jen zostřuje nepřátelství, a tím pádem válku prodlužuje a rozšiřuje, což si ve světě zbraní hromadného ničení nemůžeme dovolit:

Poslední nebezpečí tedy nespočívá ani v existenci vyhlazovacích prostředků a v promyšlené zlovolnosti lidí. Spočívá v nevyhnutelnosti morálního nátlaku. Lidé, kteří používají proti jiným lidem těchto prostředků, se cítí nuceni tyto druhé lidi, tj. své oběti a objekty, zničit také morálně. Musí druhou stranu prohlásit jako celek za

zločinnou a nelidskou, za totální ne-hodnotu. Jinak se totiž stávají zločinci a netvory sami. Logika hodnoty a ne-hodnoty plně rozvíjí svou zničující důslednost a vynucuje si stále nové, stále hlubší diskriminace, kriminalizace a degradace, až po zničení veškerého života nehodného toho, aby byl žit. 4]

Budoucnost partyzána

Podobně jako pro Heideggera bylo i pro Schmitta nejčernější noční můrou dovršení našeho postupujícího „pokroku“ a dosažení naprosto homogenizované, globální technologické civilizace. Svě nejhlubší naděje podle všeho vkládá v to, že partyzán se díky své telurické povaze dokáže této budoucnosti vzepřít: „Partyzán, na jehož telurickém charakteru trváme, se pro každého člověka uvažujícího v duchu racionálních účelů a hodnot stává v každém případě něčím pohoršujícím. Partyzán přímo provokuje technokratický afekt. 5] (Kterým má Schmitt zřejmě na mysli „zuřivost“). (Nikoliv bez zajímavosti Heidegger ve svých pozdějších pracích jako *Původ uměleckého díla* a *Věc* také vyzývá telurickou sféru coby sílu odporu proti technologickému směřování k naprosté transparentnosti a dostupnosti.)

Schmitt doufá, že globalizace a homogenizace nebudou dovršeny, protože dají vzniknout partyzánovi, který se procesu vzepře ve jménu své vlastní odlišnosti: svébytné vlasti, kultury a způsobu života. Také věří, že partyzán využije moderních technologií proti moderní technokracii, že obrátí každý nový „výdobytek“ v nový prostředek a příležitost k odporu. V silně apokalyptické úvaze dokonce mluví o partyzánech, kteří po jaderné válce či obdobně zásadním katastrofickém zhroucení civilizace povstanou z trosek, aby zvěstovali novou éru světových dějin.

Schmitt však vyjadřuje obavy, že dokonce i telurickou, identitární povahu partyzána nakonec technologický světový systém dokáže kooptovat. Věnuje například nemalý prostor vývoji marxistické teorie partyzánské války od Lenina ke Stalinovi, Maovi, Ho Či Minovi a Che Guevarovi a všímá si, jak mistrně se komunistům podařilo využít nacionalistické a s půdou pevně spjaté partyzány k boji za šíření homogenizující globální ideologie.

* * *

Teorie partyzána je trudnomyslné dílko, střídavě osvětlující i enigmatické, nostalgické i revoluční.

Na jedné straně Schmitt zcela zjevně lituje zániku klasické ohraničené války. V momentu atypické nevrlosti vyčítá Leninovi „slepé“ zničení „veškerých tradičních omezení války. 6] Jakkoliv oprávněným může být odpor k Leninovi, v tomto bodě slepotu rozhodně neprojevil. Naopak, jeho oči byly doširoka otevřené.

Jasně si uvědomil, že klasická omezená válka je reliktem věku éry monarchií a přestože byla skutečně civilizovaná, nikdy vlastně nebyla až tak úplně *vážná*. Byla jen vyjádřením malicherného soupeření o čest a dynastických pletich: hrou o trůny.

Hra na válku však skutečnou válku vlastně nikdy nenahradila, jen ji zahнала na okraj. Skutečná válka s sebou nese existenciální závažnost: sázky jsou globální a cenou za prohru je biologický zánik a vyhynutí. Právě toto měl Nietzsche na mysli, když mluvil o „velké politice“. Takovýto boj teď čeká na nás a my se k němu musíme postavit čelem, bez klapků nostalgie na očích i bez slz.

Na druhé straně se však ve Schmittově vizi identitárního partyzána skrývá skutečný revoluční potenciál. Za dost možná nejlepší současné příklady tohoto partyzánství nám mohou posloužit obránci nikoliv kulturní, ale biologické rozmanitosti: Greenpeace, Earth First!, Earth Liberation Front a celá ta plejáda ekologických sabotérů, objímačů stromů a ochránců a osvoboditelů zvířat. Tito partyzáni berou svou telurickou zakořeněnost nanejvýš vážně. Jakmile bude boj za přežití bělochů inspirovat podobnou míru a úroveň organizovanosti, idealismu a morální i fyzické odvahy, jakou projevují partyzáni stromů, ptáků a laboratorních kryš, přestanu se strachovat o naši budoucnost.

Poznámky

- Carl Schmitt, *Teorie Partyzána*, Praha 2008, Oikoymenh
Johann Ewald, *Treatise on Partisan Warfare*, ed. and trans. Robert A. Selig and David Curtis Skaggs (Westport, Conn.: Greenwood Press, 1991).
Carl Schmitt, *Teorie Partyzána*, Praha 2008, Oikoymenh, Schmittem citovaný Bismarck, str. 4.
Carl Schmitt, *Teorie Partyzána*, Praha 2008, Oikoymenh, str. 90.
Carl Schmitt, *Teorie Partyzána*, Praha 2008, Oikoymenh, str. 76.
Carl Schmitt, *Teorie Partyzána*, Praha 2008, Oikoymenh, str. 86.

Úvaha Grega Johnsona *The Political Soldier: Carl Schmitt's Theory of the Partisan* vyšla na stránkách Counter-Currents Publishing 20. července 2012.